



**Betreft: Gevraagd advies over de ‘Monitor sociaal domein 2018’, versie 27
 augustus 2018.**

Uitgebracht d.d. 5 oktober 2018 door de Adviesraad WMO/Jeugd Leiden

Inleiding

De Adviesraad heeft in een eerder stadium van de concept monitor, vóór vaststelling door het College en aanbidding aan de raad enkele opmerkingen meegegeven aan de opstellers.

In dit advies beperken wij ons tot de opmerkingen die nog geldig zijn. Deze sluiten grotendeels aan bij het advies van de kwaliteitscommissie dat inmiddels is uitgebracht.

Ideaal en praktijk

Werkwijze sociaal domein

Idealiter bevat de monitor die kwantitatieve en kwalitatieve gegevens die informatie opleveren over al of niet succesvol zijn van de bewegingen die beoogd worden in de visie transformatie sociaal domein (b.v. van aanbod naar aansluiten). En informatie of de beoogde werkwijze tot de beoogde resultaten heeft geleid. De monitor meldt dat een dergelijke duiding van de opgeleverde gegevens nu nog niet te maken is doordat er een koppeling met ingezet beleid ontbreekt.

De gemeente meldt als verklaring hiervoor dat ze niet heeft gewerkt en ook niet kan werken met een rationeel beleidsontwikkelingsmodel. Daarnaast meldt ze dat einddoelen met evaluatiecriteria (ook) niet terug te vinden zijn in de overkoepelende beleidsnota's. Maar in plaats daarvan is gekozen voor uitgangspunten, randvoorwaarden en werkprincipes. Die wel zijn opgenomen als bijlage, maar ook te weinig houvast blijken te bieden om vooruitgang te kunnen toetsen .

Het is verhelderend dat de gemeente in deze monitor onderkent dat met de huidige inrichting van haar beleidsproces een koppeling in de trits: benoemde doelen- ingezette middelen en werkwijzen – resultaten/effecten niet of nauwelijks te maken is.

De monitor doet als antwoord hierop een voorstel voor een duidingsmodel dat ontworpen zou zijn rond de politiek-bestuurlijke vragen: wie ondersteunen we, wat hebben we daarvoor over aan middelen en hoe organiseren we dat? Het model zou daarmee laten zien aan welke knoppen kan worden gedraaid.

Kijken we echter naar dat model zelf dan is dat vooral een procesbeschrijving die van weinig betekenis zal blijken als het model niet verder ingevuld wordt. Nu bijvoorbeeld onderkent de monitor dat het knelt in de beleidsbepaling: concretisering van doelen. Het college onderschrijft hierbij de aanbevelingen van de kwaliteitscommissie dat concretisering én beperking van doelen geïndiceerd is.

Hoe lofwaardig deze reactie ook is en hoezeer wij de aanbevelingen van de kwaliteitscommissie hierover ook onderschrijven: de aanbeveling doelen te concretiseren, te beperken en van goede indicatoren te voorzien is geen nieuwe aanbeveling.

Vanuit het perspectief van de doelgroepen Wmo en Jeugd heeft de adviesraad meermaals bij beleidsbepalende documenten aangegeven dat concretisering ontbreekt en dat evaluatie daarmee bemoeilijkt zal worden. Ook diverse rapporten van de rekenkamer hebben hierop gewezen. Het lijkt moeilijk om uitvoering te geven aan de aanbevelingen. Dat vraagt op zichzelf, Dat gaat te monitor te buiten, maar de adviesraad vraagt wel aandacht voor een uitvoeriger analyse van de vraag waarop het uitvoeren van die aanbevelingen dan stuit.

De Adviesraad vraagt wel aandacht voor dit probleem. Zo gaat het niet alleen om concretere doelen stellen in beleidsdocumenten, maar ook om betere sturing in de vele subsidie overeenkomsten, projecten en pilots in het veld. We doelen hierbij op factoren als afspraken over toegankelijkheid, over samenwerking en afstemming met collega instellingen in het sociaal domein en strenger eisen stellen aan het ophalen van het cliëntperspectief.

Zo wordt in de monitor bij de sleutel toegang verwezen naar nader onderzoek van de rekenkamer Jeugd en een onderzoek in samenwerking met de coöperatie Sociale Wijkteams. Wij wijzen erop dat de cliëntinbreng in deze onderzoeken nauwelijks is vertegenwoordigd.

Ondersteuning als continu proces versus verschuiving doelgroepen

De monitor stelt dat ondersteuning in het sociaal domein een continu proces is en dat hier geen kwestie is van “het probleem” structureel kunnen oplossen. Dat gaat echter voorbij aan het punt dat het streven van de gemeente zélf is om, voor zover mogelijk, tijdelijke ondersteuning te bieden. Uitstroom gegevens, beoordeling van gebruikers dat ze zelf verder kunnen, verschuivingen in doelgroepen gebruik etc. kan inzicht geven in de vraag of dat tijdelijk steunen werkt. Die gegevens zijn nu nog te weinig te vinden. Het verdient aanbeveling bij een volgende monitor een dergelijke koppeling veel sterker mogelijk te maken.

Overigens zou de monitor idealiter ook duiding moeten kunnen geven aan wat er nodig is voor de groepen binnen de samenleving die niet in staat zijn tot de redzaamheid die de transformatie als haalbaar veronderstelt. Het verdient aanbeveling bij de doorontwikkeling van de monitor hieraan expliciet aandacht te schenken.

Preventief werken

Dan is er het transformatie doel preventief te werk te gaan. Het is goed dat uit de monitor blijkt hiervoor vaak beleid nodig is op aanpalende terreinen als arbeidsmarkt, wonen, economie of armoedebeleid en schuldhulpverlening. Op deze wijze wordt inzichtelijk dat voor veel problemen samenwerking nodig is binnen de gemeentelijke beleidssectoren. Uitgebreider informatie hierover opnemen zou het integraal werken binnen de gemeentelijke organisatie en daarbuiten kunnen helpen verbeteren.

Inspelen op te verwachten ontwikkelingen

Iets soortgelijks geldt voor te verwachten ontwikkelingen in gebruik van voorzieningen. Waar opgemerkt wordt dat het aantal 75 plussers zal toenemen ligt het voor de hand te constateren dat het beroep op voorzieningen voor deze leeftijdscategorie zal toenemen in de komende jaren. Of het college en de raad daarop in willen spelen is vervolgens een bestuurlijke en politieke afweging. Maar de cijfers geven een richting aan over de te verwachten behoefte. De bruikbaarheid van de monitor

kan versterkt worden als het gesprek tussen college en raad zich op dit soort keuzes voor de toekomst toespitst.

Dat geldt ook voor het nu. Waar bijvoorbeeld uit de gegevens blijkt dat met name éénooudergezinnen met kinderen onder de 18 jaar het financieel moeilijk hebben en bovenmatig veel van die gezinnen gebruik maken van jeugdhulp zou een duiding kunnen zijn dat extra inzet van beleid wenselijk is. Ook of misschien juist op aanpalende terreinen.

Wijkgericht werken

Veelbelovend qua beleidsbepaling is de uitsplitsing op wijk niveau naar factoren als leeftijd, inkomen en beleefde levenskwaliteit. Waar de gemeente al een poos inzet op wijk beleid, met instrumenten als wijkregisseurs, wijkplannen en wijk specifieke afspraken met aanbieders moet het toch mogelijk zijn om het ingezette en uitgevoerde beleid qua intensiteit en richting te vergelijken met deze cijfers. Met alle mitsen en maren rond de effecten en resultaten van dat beleid zou zo in elk geval zichtbaar worden welke keuzes gemaakt zijn in intensiveren, preventie dan wel ondersteuning. Wat blijkt wel te werken en wat niet? En daarmee kan vervolgens beter onderzocht worden waar dat aan ligt en dus hoe het mogelijk beter kan. Een dergelijke aanpak kan het leren en ontwikkelen bevorderen dat gewenst is. En het kan een over elkaar heen buitelen van nieuwe pilots en initiatieven voorkomen voordat goed en objectief gekeken is waarom afspraken, werkwijzen niet werkten.

De Adviesraad heeft meermaals de wens geuit dat deze informatie wordt ontsloten, gebruikt en gedeeld. Dat kan ook buiten een monitor om, maar toevoeging zou het voor de raad eenvoudiger kunnen maken om tot keuzes te komen.

Tot slot

De Adviesraad WMO/Jeugd onderkent vanzelfsprekend dat het sociale domein een terrein is waar vele factoren een rol spelen, waar vele spelers een rol spelen, waar veel aan de hand is en de komende jaren nog veel te doen zal zijn. De monitor 2018 laat verbeteringen zien in het denken over sturingsmogelijkheden in dit veelzijdige veld en de cijfers leveren een hoger informatie gehalte. Onze zorg zit bij het te abstract blijven van verbeter voornemens. Zeker waar externe onderzoekers telkens tot vergelijkbare conclusies en aanbevelingen komen, zoals wij dat ook zelf ervaren bij onze adviezen. Concretisering van en beperking in doelen, indicatoren en beter gebruik en analyse van gegevens. Wij hopen dat de discussie over en naar aanleiding van de monitor een impuls zal geven om het komend jaar met meer precisie te zoeken naar wie wanneer en waarvoor aan zet is.

Adviesraad WMO/Jeugd Leiden

5 oktober 2018